

Millainen on ”ihan hyvä” koulu?

Helsingin Sanomat uutisoi näyttävästi (12.8.) otsikolla ”Vanhempien ihanne on ”ihan hyvä” koulu. Lähteenä oli 96 espoolaisvanhemman haastattelututkimus. Tutkimuksen johtopäätöksenä tuotiin esiin suomalaisten vanhempien eliittikoulujen vieroksunta kouluvalinnoissa. Vanhemmille riittää ”ihan hyvä” koulu. Millainen sitten on tämä ”ihan hyvä” koulu? Syvien vahvuuksien koulu -hankkeen teettämässä ja Taloustutkimus Oy:n toteuttamassa mielipidetutkimuksessa peräti 67 prosenttia kansalaisista valitsee oikeudenmukaisuuden niiden vahvuuksien joukkoon, joita koulun tulisi lapsissa vahvistaa.

Toiseksi tärkein vahvuus suomalaisten mielestä on kunnioitus, jonka valitsee tärkeimpien joukkoon 53 prosenttia ja kolmanneksi tärkein rehellisyys (45 prosenttia). Vähiten tärkeimpiä vahvuuksia ovat urheus, riemullisuus ja vaatimattomuus, jotka saivat kukin vain muutaman prosentin kannatuksen.

Tutkimus tehtiin huhtikuun 2014 loppupuolella. Alkutiedoissa vastaajille lisäksi kerrottiin, että koulujen opetussuunnitelmat ovat muuttumassa vuonna 2016, johon liittyen kartoitamme suomalaisten mielipiteitä siitä, millaisia vahvuuksia koulun pitäisi kehittää lapsissa. Vastaajia oli kaikkiaan 1114, joista miehiä oli 50,9 ja naisia 49,1, joilla 15 %:lla oli peruskouluikäisiä lapsia. Vastaajien syntymävuodet, osuudet ovat 1920–1939, 685,8%, 1940–1959, 535, 45,7%, 1960–1979, 392, 33,5%, 1980–1999 Aineisto on painotettu väestöä vastaavaksi iän, sukupuolen ja suuralueen mukaan. Tulos kertoo missä ollaan ja minne mennään tai pitäisi mennä, että toiminta olisi edes jossain määrin viisasta.

Tutkimus toteutettiin huhtikuussa esittämällä Syvien vahvuuksien koulu -hankkeessa luodulla arviointilomakkeella, joka sisälsi 72 vahvuutta, ja joihin oli liitetty kuvaus siitä, millaisena vastaaja vahvuuden voisi ymmärtää. Vahvuudet jaettiin neljään sattumanvaraisesti ryhmiteltyyn paneeliin, joiden piiristä tuli nimetä kolme vahvuutta, joita vastaaja toivoo koulun kehittävän lapsissa. Kaikki vahvuudet olivat luonnehdinnaltaan positiivisesti latautuneita sisältäen eettisen toimintaorientaatiollisen ohjeen eli niin sanotun eettisen toimintaorientaation. Eettisten toimintaorientaatioiden perustalta voidaan rakentaa koulun kulttuurinen perusta, ohjauskuva, ohjaavat periaatteet sekä kodin ja koulun välinen kasvuyhteisöllinen yhteistyö. Niitä voidaan myös käyttää oppivuutta koskevien hyvinvointipedagogiikan ja –kasvun ohjaavina arviointikriteereinä. Esimerkiksi luotettavuus: pidän antamistani lupauksista kiinni aiheuttamatta lähimmäisilleni tai muille ihmisille pettymyksiä. Oikeudenmukaisuus: toimin oikeudenmukaisesti ja puolustan sekä omia että muiden oikeuksia tunnustaen myös virheeni ja siitä aiheutuvat seuraukset. Rehellisyys: toimin rehellisesti huijaamatta itseäni tai muita liioittelematta tai kaunistelematta asioita tai niiden tilaa. Itsehillintä: tarkkailen ja hallitsen tunteeni ja ajatukseni asettaen rajoja käyttäytymiselleni päättäen miten haluan käyttäytyä riippumatta tilanteesta. Tuloksista eriytettiin 24 eniten ja 24 vähiten toivottua vahvuutta. Saatua tulosta voidaan arvioida positiivisen psykologian piirissä tehtyihin niin sanottuihin universaaleihin hyveisiin ja vahvuuksiin, joita vanhemmat kulttuurista, uskonnosta tai ideologiasta riippumatta toivovat lapsilleen kehittyvän. Tutkimuksessa merkittävimmiten vanhempien odotuksiksi nousee oikeudenmukaisuus, kunnioitus, rehellisyys, ahkeruus, arviointikyky, vastuullisuus, huomaavaisuus, luotettavuus, kohteliaisuus, tiedonjano, luovuus, kärsivällisyys, itsevarmuus, totuudenmukaisuus, reiluus, kekseliäisyys, ystävällisyys, itsehillintä, sosiaalinen tilannetaju, innokkuus, määrätietoisuus, myötätunto, sinnikkyys ja uteliaisuus. Vähiten merkitseviksi odotuksiksi muodostuivat urheus, riemullisuus,

vaatimattomuus, anteliaisuus, huippuosaavuus, kauneuden arvostus, antaumuksellisuus, henkisyys, johtajuus, säädyllyisyys, lempeys, kestävyys, toivo, luottavaisuus, erinomaisuus, palvelualttiisuus, puhtaus, nerokkuus, uskollisuus, vilpittömyys, leikkimielisyys, lojaalisuus, kaukonäköisyys ja kiitollisuus.

Koulumenestystä ja luonteiden vahvuuksia koskevissa opiskelijoiden keskuudessa tehdyissä pitkittäistutkimuksissa on havaittu, että vahvuuksista sitkeys, oikeudenmukaisuus, kiitollisuus, rehellisyys, toivo ja näkemyksellisyys ennustivat lukuvuoden keskiarvoja (Peterson, Park, & Seligman, 2006). Onnetonta on, että muun muassa toivo ja kiitollisuus sijoittuvat tässä tutkimuksessa vähiten mainittujen vahvuusodotusten joukkoon. Niillä on kuitenkin voimallinen vaikutus elämän tarkoituksellisiin, mielenterveyttä ylläpitäviin ja kantaviin tekijöihin. Rohkeus, huumori, ystävällisyys, hengellisyys ja kauneuden arvostus liittyy puolestaan onnistuneeseen toipumiseen fyysisestä sairaudesta, psyykkisestä häiriöstä ja traumaattisista kokemuksista. Ne kuuluvat osana niin sanottuun resilienssi- eli toipumisvahvuuteen. (Peterson, Park, ja Seligman, 2006). Akateemista menestystä puolestaan ennustavat sinnikkyys, harkitsevaisuus, halu oppia, luovuus, avarakatseisuus, uteliaisuus ja kaukonäköisyys. Vahvin ennustaja on itsehillintä, jonka kehittymistä lapsissa olisi erityisesti tuettava. Omaksi itsekä kasvamista tukevat parhaiten toivo, innostuneisuus, ihmettelykyky ja uteliaisuus, herkkyys ja tunnetietoisuus. Perustavaa laatua oleva kysymys on, miksi jotkut yksilöt selviytyvät elämässään paremmin kuin toiset. Mistä löytyy kykyä pitää puolensa ja toipua hajottavista elämänhaasteista, kriiseistä ja vastoinkäymisistä? (Silliman 1994, Walsh 1996).

Vanhemmilla on valtava vaikutus lastensa elämään. He etsivät resurssiensa mukaan tietoa ja tukea janoisesti lastensa kasvatukseen. Vanhemmilla on kuitenkin vain harvoin mahdollisuuksia ja osaamistakaan osallistua koulun ainejakoiseen kasvatukseen ja opetukseen. Vahvuuksille rakentuvakodin ja koulun yhteistyö korjaa ns. puuttumis- perusteisen lähestymistavan, joka usein rakentuu ongelmien ratkaisuyrityksiin negatiivisin keinoin. Vanhempien kasvatuksen asiantuntija ja kehittäjä Helen Witmer on sanonut: "Vanhempia on kasvatettava, että heidän lapsensa saisivat paremman kasvatuksen." "On kiinnitettävä huomiota enemmän syihin oireiden asemasta." "Mikä koituu yhden ikäkauden hyväksi, koituu toisenkin hyväksi."

Opetussuunnitelmallinen kysymys kuuluu: mitä vahvuuksia koulun tulisi lapsissa kehittää koulu- motivaation ja oppimisilon palauttamiseksi kouluun. Mitä tulisi nostaa lasten tulevaisuuden kannalta merkitykselliseksi tuettaviksi vahvuuksiksi niin kodeissa kuin kouluissakin? Tämä on iso kasvuun ja oppimiseen liittyvä kasvatuskulttuurinen kysymys. Se on kysymys kasvamaan havahtumisesta, osasta koulun kehityskertomusta ja uudistamista, oikeudesta luonteeseen.

Juhani Räsänen
Syvien vahvuuksien koulu
Järvenpää